

Pončunova (?) pala sv. Jacinta u Korčuli

Dr Kruno Prijatelj

redovni član Jugoslavenske akademije
znanosti i umjetnosti u Zagrebu

Izvoran znanstveni rad

U Opatskoj riznici u Korčuli nalazi se velika oltarna pala koja na srednjem dijelu prikazuje sv. Jacinta pred Bogorodicom, a unaokolo prizore iz njegova života.¹ Slika potječe iz korčulanske crkve Gospe od Začeca (zvana i »Naša Gospojina«), odakle je bila prenesena u sakristiju katedrale, a pred nekoliko godina bila je izložena u spomenutoj dragocjenoj zbirci crkvenih umjetnina skupljenih zaslugom dugogodišnjeg opata i župnika korčulanskog Iva Matijace. Njemu zahvaljujemo i za arhivski citat iz *Vizitacije korčulanskog biskupa Jerolima Andreisa* iz 1667. godine, koji spominje sliku i glasi:

»In visitatione B. M. V. de Imaculata

In visitatione altare S. Giacinti

Pictum altare invenit competenter se habere quia supeditaneum ex devot. ne a D. D. Ismaelis.²

Pala je prije nekoliko godina djelomično restaurirana, ali bi zbog njezine vrijednosti i značenja bio potreban novi podrobniji stručni restauracijski zahvat.

Lik sv. Jacinta, poljskog dominikanskog sveca iz 13. stoljeća, bio je vrlo čest u dominikanskim crkvama i samostanima nakon njegove kanonizacije 1594. godine, te sam već imao priliku pisati o palama tog sveca Baldassarea d' Anne u dominikanskoj crkvi u Starom Gradu na Hvaru i Giovannija Laudisa u dominikanskoj crkvi u Šibeniku, te o pali Francesca di Marije u dominikanskoj crkvi u Dubrovniku, na kojoj je njegov lik s atributima prikazan u okviru skupine svetaca toga reda, a poznati su mi još neki njegovi prikazi u Dalmaciji.³

Da bismo bar djelomično mogli protumačiti prizore iz svečeva života na korčulanskoj pali, potrebno je ba-

¹ Najljepše zahvaljujem kolegi Jošku Belamariću koji me je upozorio na ovu pončunovu sliku.

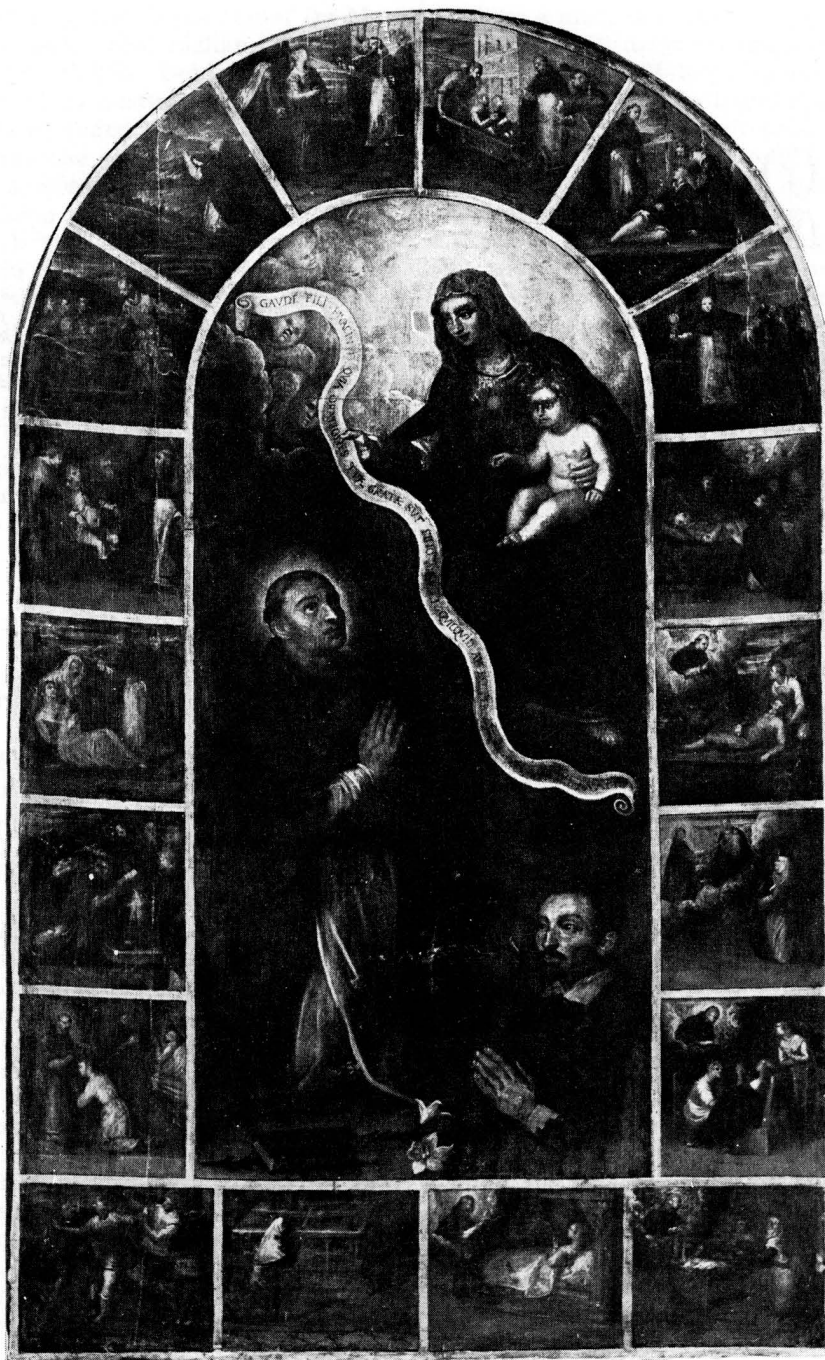
² *Visitatio episcopi Hieronymi Andreis* — Biskupski arhiv korčulanski u Biskupskoj kuriji u Dubrovniku, vol. 39, str. 31.

Autor publicira oltarnu palu sv. Jacinta iz Opatijskog muzeja u Korčuli, koja potječe iz crkve Gospe od začeca u istom gradu. Uz centralni prikaz ukazanja Bogorodice dominikanskom svecu poljskog porijekla, u dvanaest manjih polja prikazani su prizori iz svečeva života. Autor pripisuje sliku dalmatinskom slikaru Matiji Ponzoniju — Pončunu (1586—nakon 1663), učeniku Palme ml. i Santa Perande koji je djelovao u Veneciji i Friuliju, a povremeno i u svojoj domovini. Publicirano djelo autor datira četvrtim desetljećem 17. stoljeća, kada je umjetnik djelovao u Dalmaciji.

rem u najkraćim crtama dati prikaz njegovog životnog puta.

Smatran jednim od apostola Poljske, nazivao se Jacko (Jacek), a pripadao je plemićkoj porodici koja se negdje (pod upitnikom) naziva Odrowac. Njegovo je ime kasnije latinizirano u Hyacintus (po istoimenom dragom kamenu ili cvijetu) po svoj prilici od njegovog najistaknutijeg biografa fratra Stanislava iz Krakova, koji je nakon 1352. napisao njegov životopis pod naslovom *De vita et miraculis S. Jacchonis*. Blagdan mu se slavi 7. kolovoza. Rođen je najvjerojatnije krajem 12. st. u mjestu Kamién u Šleskoj. Po spomenutom biografu bio je vrlo mlad kanonik u Krakovu, a 1220. ušao je u dominikanski red, koji je, po predaji, primio u Rimu iz ruku sv. Dominika. Nakon kapitula toga reda u Bologni 1221, bio je zajedno s fratrom Henrikom Moravskim poslan u domovinu sa zadatkom da proširi i učvrsti red, te da se posveti pokrštavanju Pruske. U Krakovu su oba redovnika dobila od biskupa na upotrebu drvenu crkvicu posvećenu sv. Trojstvu. Već 1225. provincijski kapitul odlučio osnovati pet dominikanskih samostana u Poljskoj i Češkoj, a 1228. Jacint odlazi na generalni kapitul reda u Pariz kao definator svih tih samostana. Nije isključeno da je tamo dobio zadatak katolicizacije Ukrajine i osnivanja katoličke odskočne baze u Kijevu. Nakon uspjeha

³ K. Prijatelj, *Le opere di Baldassare D'Anna in Dalmazia, Arte veneta XXI, Venezia 1967, str. 215—217*; K. Prijatelj, *Slike Baldassare D'Anna u Dalmaciji, Prilozi povijesti otoka Hvara III, Hvar 1969, str. 79—89*; K. Prijatelj, *Giovanni Laudis u šibenskoj dominikanskoj crkvi, Peristil 8—9, Zagreb 1965—1966, str. 115—117*; K. Prijatelj, *Dva priloga iz starog slikarstva u Dubrovniku, Rad JAZU 381, Zagreb 1978, str. 57—66*. Nedavno sam imao priliku vidjeti još dvije dosad neobjelodanjene pale sv. Jacinta iz 17. stoljeća: jednu s prizorima iz svečeva života vrlo oštećenu u crkvi sv. Duha u Hvaru (porijeklom iz hvarske crkve sv. Marka) i drugu na kojoj su zajedno prikazani sv. Jacint i sv. Rajmund u dominikanskom samostanu u Bolu.

Matej Ponzoni — Pončun, Pala sv. Jacinta — Korčula,
Opatska riznica

u toku prvih godina u toj misionarskoj aktivnosti knez Vladimir Ruriković potjera 1233. katoličke redovnike s ruskog teritorija. Sam Jacint je već ranije bio napustio Kijev, dobivajući u Poljskoj niz zadataka, a imao je određenu ulogu u pomaganju križarima u ratovima s poljskim poganima. Umoran i fizički oslabio, povukao se zatim u svoj krakovski samostan gdje umire 1257. godine. Kult toga sveca, tipičnog predstavnika prve generacije dominikanaca, započeo je odmah nakon smrti oko

njegova groba u Krakovu, ali se proces njegove kanonizacije jako produljio, tako da ga je Klement VIII, tek krajem 16. st. proglasio svecem.⁴

⁴ V. L. Réau, *Iconographie de l'art chrétien, Tome III Iconographie des saints, II G- O*, Paris 1958, str. 667—669; *Bibliotheca Sanctorum — Istituto Giovanni XXIII della Pontificia Università Lateranense, Roma 1965*, str. 326—331 (V. Koudelka, *Giacinto apostolo della Polonia*).

Ikonografski korčulanska pala prikazuje na glavnom polju prizor koji je najtipičniji za Jacintove slike nakon sanktifikacije. S lijeve donje strane mladi golobrادي Jacint ekstatična pogleda i sklopljenih ruku kleči u dominikanskom ruhu pred Bogorodicom okruženom anđelima, koja sjedi s desne gornje strane slike u plaštu sivkastih, maslinastih i plavih nijansa i crvenkastoj haljini, držeći u krilu bucmastog malog Isusa koji desnom rukom kao da blagoslivlja. Sama Bogorodica svojom desnicom podržava dugu svinutu vrpcu na kojoj je natpis: GAUDE FILI HYACINTE QUIA ORATIONES TUAE GRATIAE SUNT FILIO MEO ET QUICQUID AB EO PER ME PETIERIS IMPETRABIS. U prvom planu pred svecem položeni su ljiljani i zatvorena knjiga, a donji desni ugao ispunjen je impresivnim izražajnim likom donatora srednjih godina crnih brkova i bradice u crnoj odjeći s bijelim okovratnikom i sklopljenih ruku, koji je prikazan do pojasa u poluprofilu. Taj je prizor povezan s legendom da se na dan Uznesenja 1224. godine Bogorodica okružena anđelima prikazala svecu nakon jutarnje molitve, a u očekivanju mise te izgovorila na vrpci ispisane riječi.⁵

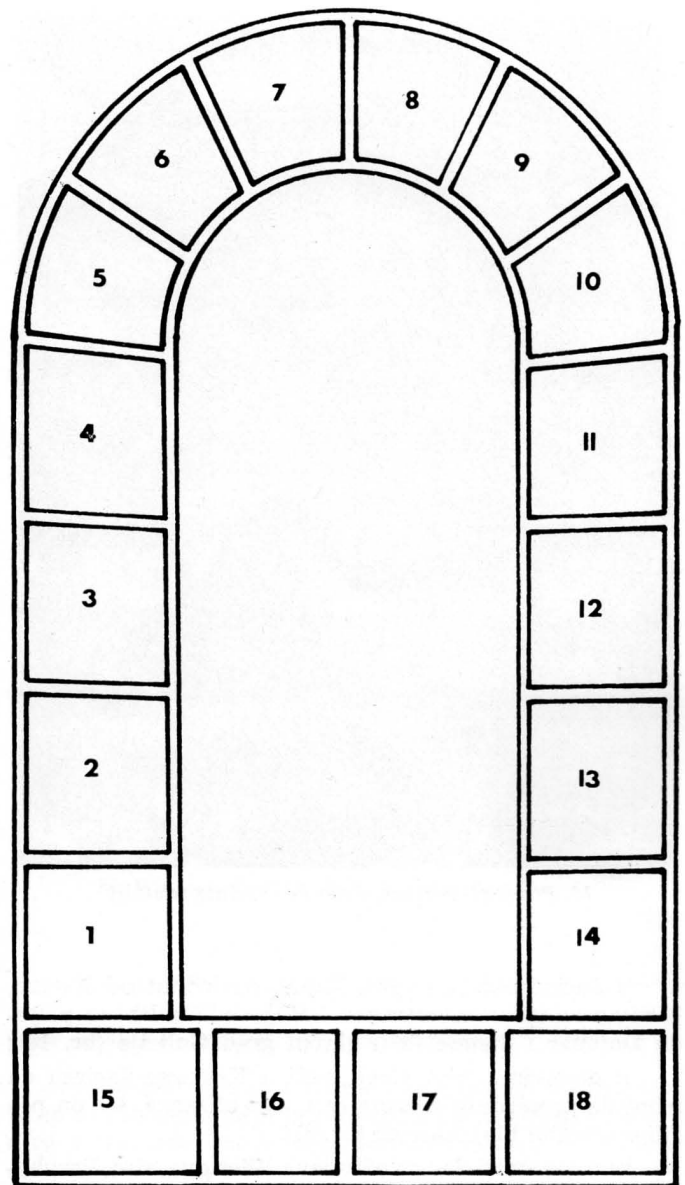
Što se tiče prikazana lika donatora, don Ivo Matijaca uvjerljivo pretpostavlja da bi bio Vicko Ismaelis, član ugledne korčulanske plemićke porodice, koji je živio u prvoj polovici 17. stoljeća, obnovio crkvu »Naše Gospojne« i sagradio uz stare grobove iz 15. stoljeća pri ulazu mramorni grob s velikim natpisom na zidu u počast članova svojega reda. Postojanje pale sv. Jacinta u ovoj, a ne u dominikanskoj crkvi, moglo bi se protumačiti posebnom pobožnošću donatora tome svecu.

Na osnovi životopisa sv. Jacinta, do kojih sam mogao doći, pokušao sam protumačiti barem neke od osamnaest prizora na našoj pali. Vjerujem da sam pronašao moguća rješenja za one koji se odnose na događaje iz svečeva života, dok bi se prizori čudesa nakon svečeve smrti, na kojima se svetac pojavljuje na nebu okružen oblacima i prikazan do prsiju, mogli interpretirati na osnovi detaljnijih i meni nepristupačnih svečevih biografija. To se odnosi na prizore br. 12, 13, 14, 17 i 18 na priloženom grafikonu.

Uzevši u obzir što prizori nisu raspoređeni kronološki, dozvoljavajući mogućnost različitih interpretacija za neke slučajeve (osobito u scenama čudesnih ozdravljenja koje se ponavljaju u raznolikim varijacijama kroz čitav svečev životopis) i donoseći datume pojedinih događaja prema na legendama osnovanoj svečevoj biografiji *De Flavignya*, koja se u potpunosti ne slaže s povijesnim činjenicama koje smo već iznijeli, pojedina bi polja prikazivala ove epizode:

a) sv. Dominik prima sv. Jacinta 1220. u svoj red (br. 2);

b) na putu za Skalku gdje su se nalazile moći sv. Stanislava prije prelaza preko rijeke Visle Jacint vraća 1221. u život Petra, sina Falislave, koji je bio izgubio život u virovima rijeke (br. 9);

Grafička shema Pončunove pale sv. Jacinta

c) polažući ruke na čelo luđakinji, Jacint joj vraća g. 1223. u dominikanskoj crkvi u Krakovu razum, a uze-toj ženi moć kretanja (br. 1);

d) Jacint prelazi 1224. s tri redovnika nabujalu Vislu preko položene redovničke haljine, a nasuprot utvrda-ma grada Wyzsograda (br. 5);

e) polažući ruke, Jacint učini 1224. da u Kijevu progleda kćerka ruskog kneza Vladimira Rurikovića (br. 7);

f) Jacint 1228. čuderno prolazi preko uzburkanih virova Dnjepra da bi stigao na otok Tronhanovo (br. 15);

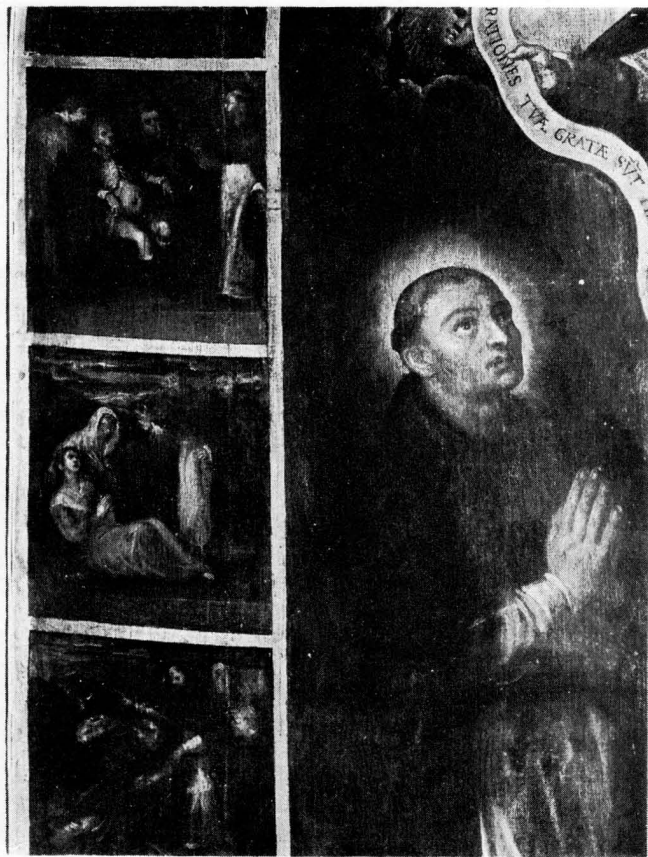
g) iste godine Jacint ozdravlja pružanjem ruku mladu u grijeh ogrezlu vlastelinku, koja će zatim redovnicima pokloniti sva svoja imanja (br. 3);

h) u Kóscielecu kod Krakova 1238. prije posjeta udovici Klemenci, Jacint ishodi od Boga da procvatu njezina polja uništena od grada (br. 6);

⁵ De Flavigny, *San Giacinto e i suoi tempi — XII centenario della morte 1257—1957*, Roma 1957, str. 49.

M. Ponzoni-Pončun, Pala sv. Jacinta (detalj)

M. Ponzoni-Pončun, Pala sv. Jacinta (detalj)

i) Jacint napušta 1244. Kijev, opsjednut od Tatara, i uzima iz crkve monstrancu i Bogorodičin lik, te prijeđe Dnjepar i donese ih u glavni grad Galicije (br. 10);

j) plemkinja Wytoslava moli u Krakovu Jacinta da učini da progledaju njezina dva sina blizanca, što on postigne svojim blagoslovom (br. 8);

k) prije smrti Jacint oživljava Wieslava, sina Przybyslave, vlastelinke Sernika, koji je htio slijediti sveca, a bio se potopio u Visli jašući na konju. Tu interpretaciju smatram mogućom ako bi se muški lik protumačio kao podbuhao od vode, a neuvjerljivom jer ne predstavlja prekrasnog mladića koga navodi legenda (br. 4);

l) Jacint umire 1257. u dominikanskom samostanu u Krakovu okružen redovnicama (br. 11);

m) žena moli na svečevu grobu u dominikanskoj crkvi u Krakovu (br. 16).⁶

Jacintov život i čudesa bili su često prikazivani u slikarstvu od kraja 16. stoljeća. Najpoznatiji su prikazi Bogorodičine vizije svecu oni Ludovica Caraccija iz 1594. za crkvu sv. Domenika u Bologni (sada u Louvreu), Alessandra Allorija iz 1596. u crkvi S. Maria Novella u Firenci, Ottavia Leonija iz 1598. u crkvi S. Maria sopra Minerva u Rimu, Laviniije Fontane iz 1600. u crkvi S.

Sabina u Rimu, te Venture Salimbenija oko 1600. u crkvi S. Spirito u Sieni. Taj je potonji slikar tu prikazao i ozdravljenje slijepih blizanaca i čudesni prikaz preko rijeke na dominikanskoj odjeći. Zaređivanje sv. Jacinta prikazao je Taddeo Zuccaro na freski u crkvi sv. Sabine u Rimu, sveca kako spašava monstrancu i Gospin kip Francesco Vanni u crkvi sv. Dominika u Sieni, a lik sveca u raznim prilikama iz njegova života ili uz druge dominikanske svece slikali su mnogi autori od Leandra Bassana do Giambattiste Piazzette (pala sa sv. Vinkom Fererskim, Jacintom i Ludovikom Bertrandom u crkvi Gesuati u Veneciji iz 1737—1738) i do našeg Sebastijana Devite (pala sa skupinom dominikanskih svetaca u crkvi sv. Antuna Opata u Rovigu iz 1770).⁷

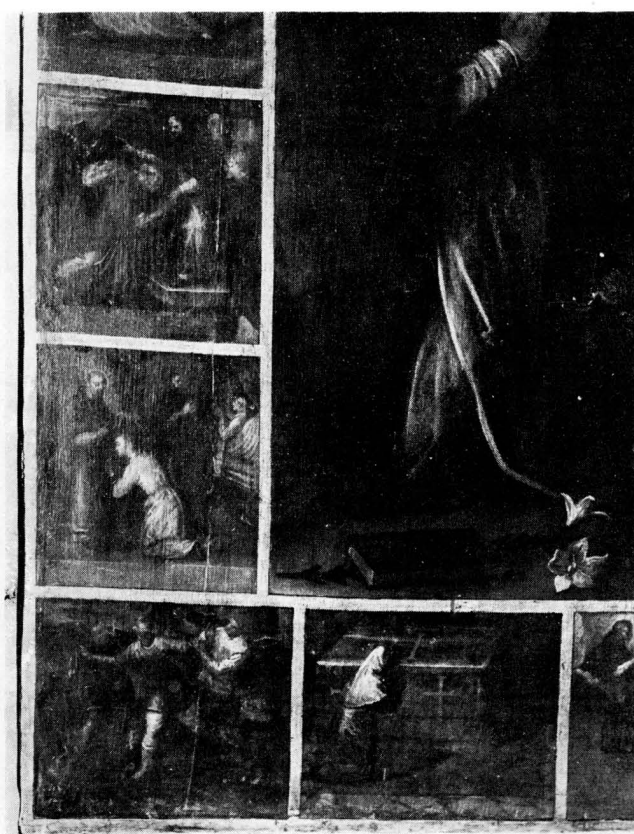
Atribucija ove slike Mateju Ponzoniju — Pončunu (1584— nakon 1663), najistaknutijem dalmatinskom slikaru seičenta i učeniku Palme Mladega i Sante Perande, osniva se primarno na poredbi sa slikom istog majstora *Čudo u Surianu okruženo prizorima iz života sv. Dominika* u korčulanskoj dominikanskoj crkvi, koju je 1967. Pončunu uvjerljivo atribuirao C. Fisković. Ova, naime, slika majstora vjerojatno rađena u Rabu, uglednog umjetnika i učitelja u Veneciji i aktivnog u Veneciji samoj i diljem Veneta i Friulija, koji je bio najuže povezan sa

⁶ De Flavigny, c., str. 15, 37, 41, 53, 57, 58—59, 72, 79, 92, 98, 99—101, 103.

⁷ Vidi bilješku 4. Za sliku S. Devite v. K. Prijatelj, *Split-ski barokni slikar Sebastijan Devita (De Vita)*, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 16, Split 1966, str. 271—278.

M. Ponzoin-Pončun, Pala sv. Jacinta (detalj)

M. Ponzoin-Pončun, Pala sv. Jacinta (detalj)

zavičajem, u njemu boravio i aktivno djelovao nekoliko godina u četvrtom deceniju seičenta na poziv svog brata nadbiskupa splitskog. te bio od hrvatskog baroknog pjesnika Jerolima Kavanjina prozvan »pengač glasoviti«, pokazuje niz analogija s našom palom da se može s velikom vjerojatnosti postaviti prijedlog da je rad istog autora iz istog razdoblja. Očite kvalitetne razlike na štetu naše slike mogu se protumačiti njezinim uočljivim oštećenjima, nestankom površinskog sloja boje u nekim djelovima, a posebno neuspjelim novijim popravkom u toku kojeg su neke partije očigledno nedoslikane. To su i razlozi što iz opreza atribuciju ne iznosim potpuno deciderano, već kao vrlo probabilnu mogućnost.⁸

Prva izvanjska karakteristika koja povezuje obje pale jest kompozicijska shema s glavnim prizorom na središnjem velikom polju (koji na našoj pali predstavlja Jacintovu viziju Bogorodice, a na onoj drugoj predaju slike sv. Dominika siromašnom redovniku iz južnotalijanskog gradića Suriana od strane Bogorodice i svetica Katarine i Magdalene), te s osamnaest prizora iz svečeva života (Jacintova, odnosno Dominikova) na nizu manjih polja unaokolo raspoređenih u obliku kopita i jednako ukvirenih.

⁸ C. Fisković, *Pončunova slika u Korčuli*, *Telegram VIII*, br. 370, Zagreb 2. VI. 1967; C. Fisković, *Prilog životopisu i djelu slikara Ponzonija*, *Mogućnosti XV*, Split 1968, br. 3, str. 350—354.

Upravo u tim malim poljima sa živahno ispričanim epizodama iz života dvojice svetaca dominikanskog reda možemo nazrijeti vidljive analogije.

Fiskovićev opis prizora na slici *Čuda u Surianu* može se za mnoge detalje primijeniti i na našu, tako da bih njegov fragment još jednom doslovno citirao: »Krupni u malom, muškarci i žene u sečentističkoj nošnji, bolesnici, mornari, zidari, ratnici, stočari, razbojnici i svećenici prikazani su u živom pokretu sred kućne ili crkvene nutrine ili u velebnom dvorištu, u kamenitom krajoliku ili na olujnom moru« uz naglašavanje da sličice odavaju »topli, prigušeni kolorit žutih i narančastih prelijeva u zamagljenom zraku kroz koji žare i tinjaju pojedine boje, gotovo impresionistički neposredni postupak, slobodni potezi kista, izgubljeni i meki obrisi, nečiste površine i tanki namazi«. Bili smo, naime, već citirali taj tekst kad smo objelodanili niz od deset euharistijskih prizora naloga formata istoga Pončuna na svodu iznad glavnog oltara splitske katedrale i četiri njegova svetačka lika na pozlaćenom drvenom tabernakulu, a mogao bi se primijeniti i na možda još skicozniji (zbog još manjih formata), ali i nešto površniji prikaz Otajstva Ružarija rasutih po platnu podržavanom od anđela na Pončunovoj pali Gospe od Ružarija u crkvi sv. Križa na otoku Čiovu nedaleko Trogira. Kao na ovim nabrojenim slikama tj. na prizorima iz života sv. Dominika na korčulanskoj pali, splitskim euharistijskim scenama i čiovskim Otajstvima Ružarija javljaju se i na prikazima iz živo-

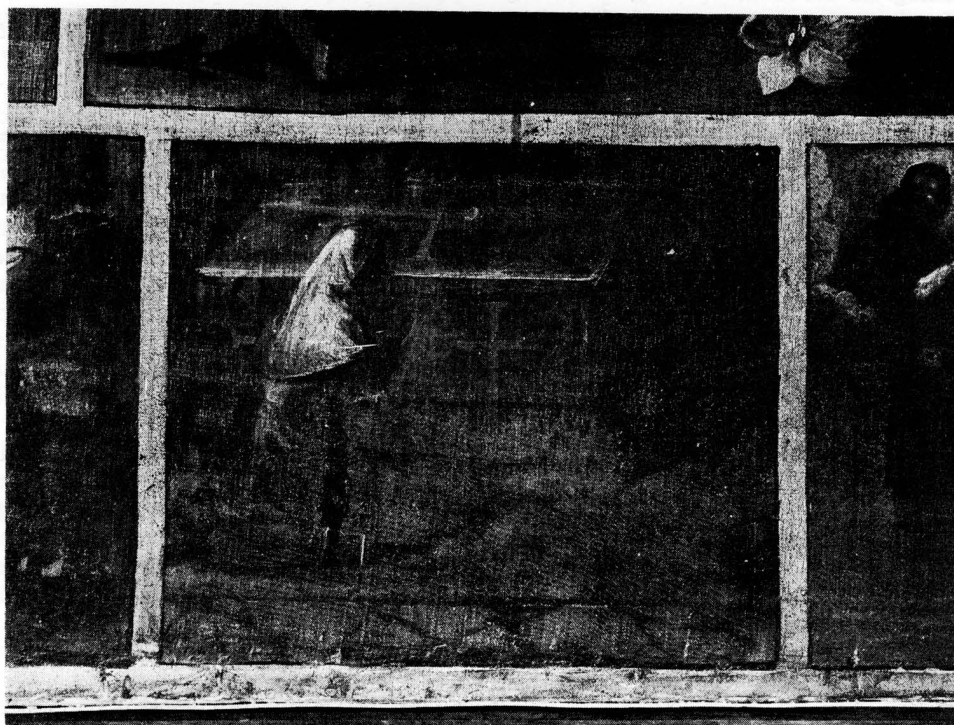

M. Ponzoni-Pončun, Pala sv. Jacinta (detalj)

pisne Jacintove biografije slični skicozni potez kista, slična kao »vlažna« slikarska materija, blisko naglašavanje nemirnih i drhtavih mrlja (»soffici incavi ombrosi« rekao je na jednom mjestu za našeg slikara Nicola Ivanoff, a Rodolfo Pallucchini na drugome još je sretnije za njega upotrijebio izraz »fraseggio pittorico della macchia), ana-

logno svjesno potejenjivanje skeleta lika baziranog na crtežu u korist figura građenih na flekama i na svjetlosnim igrama, te, konačno, srodna koloristička ljestvica u kojoj se uz »žute i narančaste preljeve« i bijelo-crne kontraste povezuju suptilne ružičaste, ljubičaste i zelenkaste nijanse, a jedino nedostaju karakteristični cr-

M. Ponzoni-Pončun, Pala sv. Jacinta (detalj)

M. Ponzoni-Pončun, Pala sv. Dominika — Korčula
dominikanska crkva

venkasti akcenti, po svoj prilici nestali od vremena i pre-maza. Prisutni su ti karakteristični elementi u raznim varijacijama na svim tim malenim kompozicijama, od kojih bih posebno istakao one kad svetac prima u Rimu zaređenje od osnivača reda, kad hoda preko čudesno smirenih voda Dnjepra i Visle, kad bježi iz Kijeva s mon-strancom i Marijinim kipom, kada blagoslovom oživlja-va tučom uništene usjeve, kad vraća vid slijepim blizan-cima pred slikovitom vedutom imaginarnog Krakova, ili kad se u polutami velom prekrita žena moli na njego-

vu grobu. Ne može se nekima od tih kompozicija, osobi-to onima sa šablonski ponavljanim poprsjem sveca nad ob-lacima koji nakon smrti vrši čudesa, osporiti izvjesna shematičnost, a niti negirati neke »omaške« u crtežu (ako bismo sudili po strogim akademskim kanonima), ali je sigurno da ti »bozzetti« promatrani u cjelini, pokazuju slikarevu inventivnost i neospornu osobnu notu bez ob-zira što je umjetnik očito imao neki grafički pred-ložak ili pisani tekst za osnovne sadržaje prizora. To se može bolje uočiti ako se maleni prizori na

M. Ponzoni-Pončun, Pala sv. Dominika (detalj)

dvjema korčulanskim palama, a osobito na našoj radi iste tematike, usporede s prizorima iz Jacintova života na pali Baldassarea D'Anna u Starom Gradu na kojoj su epizode akademskije komponirane i možda pravilnije crtane, ali im nesumnjivo nedostaje onaj »brio«, onaj »estro« (kako bi rekli Venecijanci) koji Ponzonija karakterizira kao što je već u njegovo vrijeme bio uočio njegov suvremenik pjesnik Marco Boschini koji mu je u svom spjevu *La carta del nagevar pitoresco* bio posvetio oduševljene stihove.

Navodeći za Bogorodicu (uzevši u obzir očita oštećenja i preslike osobito na malom Isusu) kao komparaciju iste likove na kasnijoj Ponzonijevoj pali *Bogorodica s Djetetom i sv. Franjom Asiškim iznad Duša od čistilišta* u Sv. Antunu u Padovi, želio bih još posvetiti nekoliko riječi likovima sveca i donatora koje povezuje izraz ekstatične pobožnosti koja izbija naročito iz prodornih u nebo uputih pogleda i skoro strasno sklopljenih ruku mekih dugih prstiju u duhu izrazite posttridentinske protureformatorske koncepcije. I lik sv. Jacinta je prilično individualiziran (premda vjerojatno u svojoj osnovnoj impoziciji izlazi iz nekih grafičkih predložaka, jer se osnovna scena vizije ponavlja *mutatis mutandis* na mnogim svećevim palama), ali je onaj Vicka Ismaelisa izraziti portret s karakterističnim osobnim crtama.

Kad sam pisao svoju monografiju o Ponzoniju 1970. godine, lik toga slikara kao portretista bio je jedino poz-

nat po podatku iz Boschinija da je na danas zagubljenoj pali *Sv. Ana i Joakim posjećuju Bogorodicu* u venecijanskoj crkvi S. Maria degli Gesuati umjetnik naslikao svoj autoportret. Na osnovi izrazite individualizacije nekih likova bio sam, k tome, iznio pretpostavku da su slikaru za neka njegova historijska i religiozna platna po svoj prilici pozirali živi modeli (*Sv. Duje* u koru splitske katedrale, *Dužd posjećuje crkvu S. Giacometto kod Rialta* u Duždevoj palači u Veneciji, *Papa prima jedno venecijansko poslanstvo* u zbirci Barozzi u Veneciji, *Susret dužda Tommasa Moceniga s ugarskim i hrvatskim velikašem* (?) u palači Mocenigo — Robilant u Veneciji, *Tursko poslanstvo duždu Tommasu Mocenigu* u »Antichità Pauline« u Modeni itd.). Paulluchinijevo nedavno otkriće portreta mlade Elene Pesaro iz 1649. u privatnom vlasništvu u Veneciji, te izlazak na vidjelo ranih Pončunovih portreta benediktinskih opata samostana sv. Marije u Praglju u povodu padovanske izložbe prigodom 1500-godišnjice sv. Benedikta dokazali su nesumnjivu portretističku komponentu u djelu našeg majstora. Portret korčulanskog vlastelina za to je još jedna potvrda, koja je za nas to važnija, jer se radi o našem čovjeku. I taj portret odaje onaj karakter »nient' affatto aulice, ma direi caratterizzato da quel tono borghese«... kao što je pisao Paulluchini opisujući portret mlade petnaestogodišnje venecijanske plemkinje.

Poklon čovjeka naše krvi i djelo našeg domaćeg umjetnika za dalmatinski grad koji je u dva navrata pokazao naklonost prema ovom domaćem majstoru kao što je dvjesto godina ranije primio u svoju sredinu Blaža Jurjeva Trogirana, a nekoliko decenija kasnije Tripa Kokolju Peraštanina, ova je pala — ako se prihvati naš prijedlog — zanimljiva dopuna katalogu u svoje vrijeme toliko hvaljenog a zatim gotovo zaboravljenog »Schiavonea«, kojeg su tek posljednji deceniji ponovno vrednovali onako kako zaslužuje u domovini i izvan nje u okvirima našeg baroka i slikarstva mletačkog seicenta.

⁹ O Ponzoniju — Pončunu v. K. Prijatelj, *Matej Ponzoni-Pončun, Split 1970* (sa svom dotadanjom literaturom). Nakon izlaska te knjige v. još: K. Prijatelj, *Ciklus slika Mateja Ponzonija — Pončuna u splitskoj katedrali, Split 1974*; K. Prijatelj, *Un ciclo di dipinti di Matteo Ponzoni nel Duomo di Split, Arte veneta XXVIII, Venezia 1974, str. 255—258*; K. Prijatelj, *Ancora quattro schede per il Ponzoni, Arte veneta XXX, Venezia 1976, str. 176—179*; K. Prijatelj, *Prijedlog za jednu Pončunovu palu i u Rabu, Bulletin Razreda za likovne umjetnosti JAZU 45—46, Zagreb 1978, str. 126—128*; R. Paulluchini, *Per il Ponzoni e lo Zaniberti, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 21, Split 1980 (Fiskovićev zbornik), str. 468—473*; G. Mariani Canova, *Alle origini della Pinacoteca civica di Padova: i dipinti delle corporazioni religiose soppresse e la Galleria abbaziale di S. Giustina, Bollettino del Museo civico di Padova, LXIX, Padova 1980, str. 168, 183—185, 199*; R. Paulluchini, *La pittura veneziana del Seicento, Milano 1981, str. 86—87*; K. Prijatelj, *Novi podaci o našim baroknim »schiavonima«, Bulletin Razreda za likovne umjetnosti JAZU 1 (52), Zagreb 1982, str. 100—103*; K. Prijatelj, *Studije o umjetninama u Dalmaciji IV, Zagreb 1983, str. 55—79*.

¹⁰ Fotografije totala i detalja pale sv. Jacinta izradio je Živko Bačić, fotograf Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Splitu.

nac, spent in Ancona. The analysis of his work on the facade of the Merchants Loggia and portals of the St. Francis and St. Augustine Churches has established the correct chronology, defining separately the contribution of assistants on the first two monuments, and the two phases in the creation of the third. The extensive analysis deals with the problem of quality of all plastic elements contained in the works described, especially esthetical characteristics of significant sculptures, in some points opposing polemically opinions of other experts. The iconography of the monuments has been discussed in detail, as well as their stylistic features. This and the works the artist produced on our coast served as a basis to define his position within the framework of the humanist culture on the rise, maintaining the Gothic traditions of Venetian origin in building and sculpture, in the middle of the 15 century, in the Adriatic region.

Grgo Gamulin

TWO PAINTINGS BY ANTONIO VIVARINI IN CROATIA

Two paintings unknown to date have been attributed to Antonio Vivarini: »St. Helen« from the Perić private collection in Zagreb, and »Madonna with the Dead Christ« from the Jeličić collection in Split. The first painting dates from between 1448 and 1464, while the second might possibly be the work of Vivarini, created between 1450 (polyptych in Bologna) and 1464 (polyptychs from Osimo and Pesaro).

Angela Horvat

GOthic STATUE OF MARY OF BISTRICA

Analysis of the Gothic statue of Mary of Bistrica (Hrvatsko Zagorje) has established that the work was produced in a local workshop lacking finesse. The craftsman had a number of models for the statue, probably a stone sculpture among others, because the statue is only roughly finished at the back. The late Gothic statue with its rustic shape retains certain archaic elements from 1400 at the end of the 15th century, and presents a valuable example of naive sculpture in Southern Europe. It dates from 1490.

Vladimir Marković

A NEW INSIGHT INTO 16th CENTURY PAINTING IN DUBROVNIK

The predella of »The Last Supper« on the altar of the Holy Cross in the parochial church in Luka Šipanska (the island of Šipan) is attributed to P. F. Sacchi (1485—1528) because of its similarity to his Genoese works. Joos van Cleve's direct influence is also noted. The painting »Pietà« in the sacristy of Luka Šipanska is probably the part of the same altar by Sacchi, while the altarpiece has not been preserved. The painting »The Holy Family With an Angel« from the St. Mary's Church in Pakljena on the island of Šipan is attributed to Peter Coecke van Aelst (1502—1550) as one of the few paintings done by the master himself. The quality of the painting and the circumstances under which it came to Šipan point to this possibility.

Kruno Prijatelj

THE ALTERPIECE OF THE ST. HYACINTH BY PONZONI (?) IN KORČULA

The author discusses the altarpiece of St. Hyacinth in the Abbey Museum in Korčula, brought from the Church of Our Lady of Conception in the same town. The central part presents the revelation of the Virgin to a Dominican saint of Polish origin and the twelve smaller parts depict scenes from the saint's life. The work is attributed to a Dalmatian painter, Matija Ponzoni — Pončun (1586 — later than 1663), a disciple of Palma the Younger and Santa Peranda, who worked in Venice and Friuli and occasionally in his native country. The painting probably dates from the 1640's, when the artist was working in Dalmatia.

Radoslav Tomić

HERITAGE OF THE DRAŽOJEVIĆ-JELIĆ FAMILY

Numerous historical facts on the life and activities of prominent Dražojević-Jelić family from Poljice and Omiš region are presented chronologically on the basis of the family's genealogical tree and substantial archive records. The names and family ties are listed from the first known member, Dražoje, lord of Kamen-grad who ruled in Poljice around 1350, to the last male descendant, Juraj Dražojević Jelić (1846—1897). The family life in Omiš (since 1570) is documented through buildings that are still standing and a number of family gravestones.

Cvito Fisković

PITTONI'S PAINTING IN VIS

Paintings by prominent Venetian Rococo painter Giambattista Pittoni (1687—1767) have not previously been known to exist in Dalmatia, where works of 18th century Venetian painters are otherwise plentiful. Analysis of his style leads to the assumption that the great central altar painting in the Church of the Holy Ghost in Vis, on the island of Vis, is his original work.

Đuro Vandura

J. G. TRAUTMANN IN THE STROSSMAYER GALLERY IN ZAGREB

During analysis of the painting »A Woman Lighting a Candle«, attributed to Godfried Schalcken, donated to the Strossmayer Gallery by Ante Topić Mimara in 1967, an original signature was discovered leading to the conclusion that its real author is Johann Georg Trautmann (1713—1769). The painter worked in Frankfurt, painting in the manner of the late Dutch tradition. J. W. Goethe wrote of him: »Trautmann created several wonderful, Rembrandt-like Resurrections from the New Testament...« There is mention of several of Trautmann's contemporaries, painters with the same tenebrist expression who skillfully applied the effects of artificial light (candles, open fire, lamp).
